

Kleine monumenten (25)

Het geldwagentje van Van Heek & Co

Georg Hartong

Tegenwoordig kunnen we het ons nauwelijks meer voorstellen, maar toch ligt de tijd van het contant uitbetalen van weeklonen nog niet zo heel ver achter ons. Tegenover de gepantserde geldtransportwagens met hypermoderne beveiligingsmaatregelen doet dit tweewielig, geel geverfd geldwagentje van Van Heek & Co wel heel primitief aan. Toch heeft het vanaf ca. 1900 bijna vijftig jaar dienst gedaan en is het op zijn tocht van het Grote Kantoor aan de Oude Markt, grenzend aan het *huis met de hoge stoep*, naar De Twentsche Bank aan de Brammelerstraat en vandaar naar de fabrieken langs de spoorlijn naar Gronau nooit overvallen! Twee mannen duwden het karretje met de lonen in specie op betaaldagen door de Enschedese straten. En toch hebben we het dan over een bedrijf met - bv. in 1910 - 2639 werknemers, de grootste industriële onderneming van Nederland in die tijd!

Dit symbool van Enschedees grootste textielimperium is gelukkig bewaard gebleven en bevindt zich thans in het museum-Jannink.

Dat de lonen in Nederlands geld werden uitbetaald lijkt vanzelfsprekend, maar van 1820 tot 1873 lag dat anders en vond de uitbetaling plaats in Pruisische daalders: de Twentse textielabrikanten kochten ze voor f 1,70 - f 1,75 het stuk in en bij de loonbetaling werden ze omgerekend tegen f 1,80. De winkeliers accepteerden deze daalders dan weer met een korting van 3 1/2 procent, zodat de arbeiders terecht en uiteindelijk met succes bezwaar maakten tegen deze voor hen zo nadelige handelwijze. Vanaf 1873 werd in Nederlands geld uitbetaald.